

Synsmaader, ja, endogsaa blot ensidige æstetiske Synsmaader, vil man jo aldrig nogen Sinde kunne enes om at yde en Forfatter den Anerkendelse, det er at komme paa denne Understøttelsesliste. Imidlertid har jeg den Opfattelse, at det var godt, om man fik en anden Maade at indlede en Forfatters mulige Optagelse paa Understøttelseslisten paa, end man har haft hidtil. Jeg har tænkt mig det gjort ved et Skøn over vedkommende Forfatters Produktion, saaledes som det kan gives ud fra et litterært og — jeg kan godt sige det igen — et etisk Synspunkt, ikke blot et æstetisk, og jeg tror, at man, naar jeg nu tillader mig at læse den ikke lange Karakteristik op, som Vilhelm Andersen har givet af Harald Bergstedt, vil faa et Indtryk af, at her er taget Hensyn til denne Forfatters Produktion i alle Henseender. Professor Vilhelm Andersen skriver saadan:

„Efter Deres Opfordring tilsender jeg Dem herved mit Skøn over *Forfatteren Harald Bergstedts litterære Produktion*.

Yderpunkterne i dette Forfatterskab, hvis kunstneriske Fortrin til fulde godtgør Forfatterens Ret til den Understøttelse paa Finansloven, han har opnaaet, er paa den ene Side tre Digtsamlinger, „Sange fra Provinsen“ (1917—20), paa den anden de to satiriske Fantasier paa Prosa „*Alexandersen*“, en Pilgrimsvandring“ 1918 og „*Jørgensfesten*“, et Æventyr“ 1919. I de lyriske Digte er den lille danske Provinsbys Liv gengivet, ingenlunde uden Salt, men med Liv, Lune og Ynde. Dersom Forfatteren ikke havde skrevet andet, vilde han dog have vundet et blivende Sted i den danske Litteratur med disse Sange, hvori han har løst den Opgave, som Aarestrup (om hvem han minder) i det væsentlige havde ladet ligge: at give et Billede af Provinsbyens Poesi i surt og sødt, opfattet i et Sind, der trods sin Spot og Uro føler sig kærligt knyttet til denne lille Verden. Men ogsaa de to Fantasidigtninge er skrevet over dette Motiv: Poeten i Provinsbyen, der, saa vidt jeg ved, svarer til Forfatterens personlige Stilling i Livet. I den første, om Skrædderen Alexandersens Pilgrimsvandring, der i sit Anlæg ligner Holbergs „Niels Klims underjordiske Rejse“, skildres snart med vild Satire, snart med høj Skønhed „Helten“, Hverdagsmenneskets Fantasirejse gennem Livets og Dødens, Kødets og Aandens Lande, indtil han vender tilbage til den lille By med en moden Ironi, ogsaa overfor sig selv, for med Humør at fortsætte Hverdagslivet. Æventyret „Jørgensfesten“

er kunstnerisk svagere. I en Form, der bruger Folkeeventyrets og Munkesatirens Frihed, fortæller det om en udstødt Gøglers Hjemkomst til Fødebyen og om hans groteske Hævn over dens Stormænd, idet han udgiver sig for den Helgen, hvis Dyrkelse er det bevidste Bedrag, hvoraf Byen, et søgt Valfartssted, lever.

Midtpunktet og Hovedværket i Harald Bergstedts Produktion er indtil videre det fortællende Digt „*Hans og Else*“ 1916. Det lader sig ikke forsvare at stille dette Digt i Tankeindhold og kunstnerisk Fæsthed ved Siden af Paludan-Müllers „Adam Homo“. Dets Form er præget af Tidens Uro og dets Indhold af dens Rædsel. Det giver ikke som Sangene fra Provinsen et satirisk-sympatisk Billede af Købstadlivets Idyl, men blotter skaanselsløst og grufuldt dets — og derigennem Menneskelivets — Tragedie: den aandelige og sjælelige Forsumpning. For saa vidt har det, i sin improviserede Form og med sine grellere Effekter, i sin Tankegang nogen Lighed med Paludan-Müllers modne Mesterværk. Med det maa i alt Fald Dommen over Bergstedts Poesi staa og falde. Den Alvor, som baade æstetisk og moralsk er Spottens Forsvar, og som man kan overse i de to Prosa-Satirer, er her tydeligt til Stede.

Af dette Helhedssyn paa Harald Bergstedts Digtning fremgaar som dens *Grundretning* eller Idé: det blandede Forhold mellem den lyriske-satiriske Digter og den lille Kreds af Livet, „Provinsbyen“, hvorfra han henter sit Stof. Der kan ikke tillægges denne Digter en bestemt religiøs eller *antireligiøs Tendens* som det egentlige Motiv til hans Digtning. Men idet han retter sin Satire mod den vanemæssige Stivnen af den aandelige Bevægelse, der kan foregaa i smaa Menneskesamfund, møder han især det religiøse Vaneliv, det bevidste og ubevidste Hykleri. Og i Angrebet herpaa bruger han ikke blot Fantasibilleder (som Negerprædikanten i „Alexandersen“), men tendentiøse Greb og Udtryk (Salmeparodierne i „Jørgensfesten“), Omtalen af Jesus' Ord som „tilfældige“ Ytringer, misforstaaede af tilfældige Tilhørere, i „Alexandersen“ og Digtet „Frluftsmanden og Bibelen“ i Digtsamlingen „Bredere Vinger“ 1919, der med Rette maa forarge ikke blot en bestemt kirkelig Retnings, den indre Missions, Tilhængere, men alle kirkeligt og kristeligt sindede Læsere, saa meget mere som man ikke overbevises om, at hans Haan og Harne, som i sin Tid Søren Kierkegaards,